

Utbildningsnämnden

Studie om förskolans betydelse för barns språkutveckling

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

En studie har genomförts för att få en bild av förskolans betydelse för barns språkutveckling och för att få veta om det finns skillnader i arbetssätt när det gäller språkutveckling på förskolorna i Nacka.

Resultatet visar att det språkutvecklande arbetet som observerades på förskolorna är bra men går att utveckla. Skillnaderna i screeningpoäng när barnen börjar i förskoleklass kan kopplas till olika arbetssätt i förskolan men också till graden av samsyn i personalgruppen. Faktorer som kan påverka resultaten är hur stort stöd pedagogerna får från kollegor och ledning, barngruppens sammansättning och även föräldrars utbildningsnivå. Pedagogerna på alla förskolor som deltagit i studien menar att det är viktigt med språkutveckling och både på förskolor kopplade till höga liksom låga poäng använde sig pedagoger av språkutvecklande strategier i verksamheten.

Ärendet

I Nacka kommun screenas¹ alla barn som går i förskoleklass. Resultaten från screeningen kopplas sedan till de förskolor som barnen gick på precis innan de började i förskoleklass.

För att få en bild av om det finns skillnader i arbetssätt när det gäller språkutveckling på förskolorna i Nacka eller om det finns andra bakomliggande faktorer som påverkar resultatet i den fonologiska screeningen, har utbildningsenheten uppdragit åt en forskare att genomföra en studie. Ulrika Marklund, legitimerad logoped och filosofie doktor vid Stockholms universitet, har lång erfarenhet av arbete med språkutveckling inom utbildningsområdet. Studien baseras på observationer i verksamheterna, intervjuer med förskolechefer och pedagoger samt en enkät till cheferna och pedagogerna på förskolorna.

---

¹ Den fonologiska screeningen omfattar kartläggning som innehåller olika uppgifter som eleverna ska göra. Uppgifterna som har fonemen i fokus avser rim, begynnelseljud, antal ljud, jämförelser av ordlängd och skriva ord.

Resultatet visar en komplex bild där flera faktorer samverkar. Forskaren menar att skillnaderna i screeningpoäng i förskoleklass kan kopplas till olika arbetssätt i förskolan men också till graden av samsyn i personalgruppen. Språkstimulerande förhållningssätt används i högre grad på förskolor som har höga poäng och förhållningssättet är likartade på dessa förskolor. Resultaten visar att det är större variationer mellan pedagogers förhållningssätt på förskolor med låga poäng, även om undantag finns. Andra faktorer som påverkar resultaten är hur stort stöd pedagogerna får från kollegor och ledning men det kan även handla om barngruppens sammansättning. Föräldrars utbildningsnivå skulle kunna vara en faktor som påverkar screeningresultaten menar forskaren, förskolor med koppling till höga poäng har en högre andel barn med föräldrar som har eftergymnasial utbildning.

Forskaren lyfter fram att det är viktigt att förskolan erbjuder material och en miljö som främjar utvecklingen av språk. Det handlar om att på ett positivt sätt hjälpa barn att utveckla en medvetenhet om det skrivna och tryckta ordet. Bland annat kan det ske genom att arrangera läshörnor, högläsning, boksamtal och erbjuda en stor variation av böcker som barnen själva kan välja att titta eller läsa i.

Pedagogerna på alla förskolor som deltagit i studien menar att det är viktigt med språkutveckling och både på förskolor kopplade till höga liksom låga poäng använde sig pedagoger av språkutvecklande strategier i verksamheten. Något som blev tydligt vid observationerna var att på förskolor kopplade till höga poäng lyfte pedagogerna särskilt fram vikten av dialog med barnen och forskaren såg flera tillfällen med kommunikation, samtal och reflektioner tillsammans med barnen. På dessa förskolor fanns det tydliga konkreta exempel på strategier i vardagen som stöttar barnen i deras språkutveckling.

Forskaren pekar på skillnader mellan förskolor kopplade till höga respektive låga poäng, särskilt när det handlar om önskemål från pedagoger och vad de skulle vilja ändra på när det gäller arbetet med språkutveckling på förskolan. Pedagoger på förskolor kopplade till höga poäng lyfte fram behovet av mer böcker, material, digital utrustning och dokumentation medan pedagoger på förskolor kopplade till låga poäng istället pratade om behovet av tid för förberedelse och reflektion, utbildning för pedagoger och föräldrar samt ett gemensamt basdokument för förskolans arbete med språkutveckling.

Det språkutvecklande arbetet som observerades på förskolorna är bra menar forskaren men hon framhåller samtidigt att mycket går att utveckla. Pedagogers språkliga samspel med barnen kan förbättras. Detta kan bland annat ske genom ökad kunskap om barns språkutveckling, förståelse för betydelsen av den egna kommunikationen i samspel med barn samt mer kunskap om hur pedagoger kan stötta barn i det vardagliga samtalet likväl som i mer riktade språkstimulerande aktiviteter. Utifrån resultatet i studien vill forskaren lyfta fram att insatser genom utbildning, kollegialt lärande och systematisk dokumentation kan bidra till ökade kunskaper både på individnivå, gruppnivå och i förskolors hela organisation.

Resultatet i denna studie har presenterats på en kvalitetsdag 12 april i Nacka stadshus där chefer, rektorer, pedagoger, huvudmän, politiker m.fl. var inbjudna. Kvalitetsdagen var välbesökt och många har uttryckt sig positivt om presentationen och innehållet i studien.

Utbildningsenhetens kommentar

Att arbeta med barns språkutveckling är en mycket viktig del i förskolans uppdrag. Förskolan ska ge alla barn förutsättningar att utvecklas maximalt och det språkutvecklande arbetet ger stora möjligheter till detta. Studien visar att det pågår ett bra språkutvecklande arbete i förskolorna i Nacka men också att det är viktigt att förskolorna fortsätter att utveckla arbetet.

För att studien ska komma till så stor användning som möjligt har den skickats till alla huvudmän och förskolechefer. De enheter som vill använda mallar och underlag i studien har möjlighet att göra det. Resultaten från studien kommer också att visas upp och användas i de kvalitetssamtal som utbildningsenheten genomför under hösten 2019 med huvudmän för förskolor.

Läsåret 2019/2020 blir den sista gången som screeningen i dess nuvarande form genomförs då den obligatoriska kartläggningen som tagits fram av Skolverket (se www.skolverket.se) börjar genomföras. Den återkoppling utbildningsenheten har fått i tidigare kvalitetssamtal med både huvudmän och förskolechefer visar att resultatet från screeningen används som ett underlag i förskolors kvalitetsarbete. De menar att de gärna vill ha fortsatt möjlighet att få den typen av återkoppling. Därför kommer utbildningsenheten under hösten 2019 undersöka om det nya nationella kartläggningsmaterialet kan användas som underlag i kvalitetsarbete och återkommer i slutet av året med information om hur arbetet fortskrider.

Bilaga

Rapport: Förskolans betydelse för barns språkutveckling – en undersökning om språkutvecklande arbete på förskolor i Nacka. April 2019.

Weronica Jahnfors
Förskoleexpert

Lotta Valentin
Enhetschef